

СТАНДАРДИ ЗА ПРАЋЕЊЕ ИСХОДА ТЕРАПИЈЕ У ЦИЉУ ОПТИМИЗАЦИЈЕ ТЕРАПИЈЕ И ПОБОЉШАЊА ИСХОДА ЛЕЧЕЊА ПРАЋЕЊЕМ ОДРЕЂЕНИХ ПАРАМЕТАРА У БОЛНИЧКОЈ АПОТЕЦИ

У циљу побољшања исхода лечења и веће безбедности пацијента, магистри фармације у болничкој апотеци примењују своја знања о рационалној употреби лекова.

Активности праћења исхода терапије, у циљу оптимизације терапије и побољшања исхода лечења, прегледом употребе лекова и праћењем одређених параметара обављају се у складу са законом којим се уређује здравствена заштита, и стандардима и смерницама утврђеним у Прилогу број 1 и 2 који су одштампани уз овај водич и чине његов саставни део.

Оптимизација терапије обухвата активности усмерене ка унапређењу безбедне и ефикасне употребе лекова од стране пацијената, како би се осигурало постизање најбољих могућих исхода терапије.

ПРЕГЛЕД УПОТРЕБЕ ЛЕКОВА

Преглед употребе лекова у болничкој апотеци представља структурирану евалуацију лекова које пацијент користи, укључујући и лекове са режимом издавања без рецепта, дијететске производе и медицинска средства, ради оптимизације терапије и побољшања исхода терапије кроз унапређење знања пацијената о лековима које користи, побољшање употребе лекова од стране пацијената и побољшање адхеренце.

Овим активностима се могу установити интеракције лекова, нежељене реакције, неуобичајено дозирање, проблеми са адхеренцом, лек-храна интеракције, ефекти лека, проблеми са употребом лекова са режимом издавања без рецепта или других производа за унапређење и очување здравља, стања које се не лече, неиндиковано коришћење лекова (непотребна употреба), проблеми везани за дозу лека.

У зависности од сложености прегледа употребе лекова, активности се могу обављати од стране магистра фармације, односно магистра фармације са одговарајућом специјализацијом.

1. Преглед и усклађивање употребе лекова при пријему пацијента у здравствену установу - спроводи магистар фармације.

Овај преглед се базира на доступним информацијама о употреби лекова и информацијама о пацијенту.

По пријему пацијента у здравствену установу, магистар фармације треба да изврши преглед свих лекова које пацијент узима укључујући и друге производе за унапређење и очување здравља и да их унесе у медицинску документацију пацијента.

Овим активностима се могу установити интеракције лекова, нежељене реакције, неуобичајено дозирање, проблеми са адхеренцом, лек-храна интеракције, ефекти лека, проблеми са употребом лекова са режимом издавања без рецепта или других производа за унапређење и очување здравља.

2. Преглед употребе лекова током хоспитализације (клинички преглед лекова)-спроводи магистар фармације специјалиста из области клиничке фармације, фармакотерапије или фармацеутске здравствене заштите.

Преглед употребе лекова током хоспитализације представља сложену активност. Овај преглед се базира на доступним информацијама о употреби лекова, информацијама о пацијенту и клиничким информацијама.

Овим активностима се могу установити интеракције лекова, нежељене реакције, неуобичајено дозирање, проблеми са адхеренцом, лек-храна интеракције, ефекти лека, проблеми са употребом лекова са режимом издавања без рецепта или других производа за унапређење и очување здравља, стања које се не лече, неиндикувано коришћење лекова(непотребна употреба), проблеми везани за дозу лека, усклађеност са важећим протоколима, водичима, референтном литературом.

Магистар фармације специјалиста у болничкој апотеци треба да има увид у здравствене параметре пацијената и уколико је потребно, може тражити и додатне подаке из медицинске документације пацијента.

Ако магистар фармације специјалиста идентификује проблем, односно утврди да прописану терапију треба оптимизовати (зато што се нпр. истовремено користи неколико лекова сличног дејства, лекови имају значајне контраиндикације за пацијента, постоје интеракције или нежељени ефекти, терапијом се не постижу жељени исходи), он указује лекару на те проблеме и предлаже начин за њихово превазилажење.

Магистар фармације специјалиста не може самостално да мења терапију коју је одредио лекар.

У случају настанка несташице лека, магистар фармације треба да буде укључен у процес одлучивања о супституционој терапији, узимајућу у обзир стање пацијента и карактеристике лека .

У ситуацијама када је у склопу терапијског мониторинга потребно праћење концентрације лека у биолошком материјалу, магистар фармације учествује у тумачењу резулата и даје препоруке за евентуалну корекцију терапије.

У циљу постизања оптималног здравственог исхода, магистар фармације у болничкој апотеци треба да, у сарадњи са осталим здравственим радницима који се баве антимикробном терапијом (инфектологом, микробиологом, епидемиологом и др.) анализира извештај о резистенцији бактерија изолованих из болесничког материјала у

установи, уз давање предлога о корекцији протокола за превенцију инфекција и лечење појединих болничких инфекција.

Сугестије везане за терапију, магистар фармације треба да износи на професионалан начин, који неће угрозити ауторитет других здравствених радника. Уколико уочи проблем везан за предложену терапију пацијента, магистар фармације указује лекару на те проблеме и предлаже начин за њихово превазилажење.

Фармацеутске интервенције треба да се евидентирају у медицинској документацији пацијената и анализирају, како би се подстакле интервенције у смислу унапређења исхода терапије.

Медицинска документација, укључујући податке о пацијентима, чува се у складу са законом.

3. Преглед употребе лекова и саветовање пацијента при отпусту пацијента из здравствене установе– спроводи магистар фармације.

При отпусту пацијента из здравствене установе, ако за то постоје услови у погледу кадра и простора, магистар фармације треба да да савет пацијенту о примени прописане терапије.

Приликом трансфера пацијента између одељења, односно здравствених усанова, магистар фармације у болничкој апотеци треба да омогући поуздан пренос информација о примењеној терапији лековима, увек када је то могуће, а у циљу процене и праћења здравствених исхода.

СМЕРНИЦЕ ДОБРЕ АПОТЕКАРСКЕ ПРАКСЕ ЗА ПРАЋЕЊЕ ИСХОДА ТЕРАПИЈЕ У ЦИЉУ ОПТИМИЗАЦИЈЕ ТЕРАПИЈЕ И ПОБОЉШАЊА ИСХОДА ЛЕЧЕЊА ПРАЋЕЊЕМ ОДРЕЂЕНИХ ПАРАМЕТАРА У БОЛНИЧКОЈ АПОТЕЦИ

Преглед и анализа употребе лекова

Магистар фармације учествује у раду стучних тела, радних група и комисија везаних за област клиничке фармације, фармакотерапије и клиничких испитавања лекова (Комисија за лекове, Етички одбор, Комисија за болничке инфекције, Комисија за антибиотике, Комисија за одобрење прописивања лекова ван важеће Листе лекова, на терет болнице, Комисија за одобрење клиничких испитивања и др.).

Својим знањем о лековима и анализом доступних података о њиховој употреби, магистар фармације доприноси доношењу смерница за рационалне принципе лечења.

Ради што ефикаснијег праћења употребе лекова, магистар фармације учествује у изради и прилагођавању интегрисаног здравственог информационог система који се користи у циљу праћења здравствених исхода и терапије пацијента. Како би се омогућило постизање оптималних здравствених исхода код пацијената, магистар фармације треба да контролише рационалност прописивања лекова у здравственој установи. У оквиру контроле прописивања лекова, прати се потрошња лекова, изражена у ДДД, у односу на број пацијената. Такође се прати и усаглашеност терапије пацијената са важећим водичима и протоколима лечења. На основу ових података, мултидисциплинарни тимови доносе одлуке о даљим смерницама за побољшање клиничке праксе и формирају одељенске листе лекова у складу са важећом националном листом лекова.

Преглед употребе лекова код пацијената на болничком лечењу

Магистар фармације може да врши преглед терапије приликом издавања лекова, као консултант или као члан мултидисциплинарног конзилијума.

Током прегледа употребе лекова, магистар фармације и магистар фармације специјалиста процењују да ли је употреба лекова у складу са протоколима за лечење одређених болести и упутством за лек, при чему идентификује потенцијалне проблеме у вези са употребом лекова, природу и потенцијални узрок проблема и предлаже одговарајућу интервенцију за решавање уоченог проблема.

Током прегледа употребе лекова, магистар фармације специјалиста процењује следеће:

- 1) да ли лекови који се користе имају значајне контраиндикације, интеракције или нежељене ефекте, и сл.;
- 2) да ли је адекватна доза и режим дозирања, време и пут примене;
- 3) да ли постоји ризик од кумулативног ефекта употребе одређених лекова;

- 4) да ли су здравствени радници упознати са начином реконституисања и правилном администрацијом лека (избор растварача, пут давања, дужина трајања инфузије и сл.);
- 5) да ли пацијент има проблема или потешкоћа везаних за употребу лекова;
- 6) да ли се применом лекова постижу жељени исходи терапије, пратећи одговарајуће параметре, увидом у одговарајућу медицинску документацију.

Уколико је препозната потреба за оптимизацијом терапије, магистар фармације специјалиста обавља разговор са лекаром који је прописао терапију, како би своја сазнања усагласио са мишљењем лекара. Такође, даје упутство здравственим радницима о безбедној припреми и примени лека.

Магистар фармације специјалиста евидентира информације о предложеној интервенцији на месту које је предвиђено за ту намену (терапијска листа, информациони систем, историја болести).

Било која сумња у нежељену реакцију лека или медицинског средства или инцидент у вези са употребом медицинског средства, пријављује се одговорном регулаторном телу (АЛИМС), у складу са важећим прописима.

Магистар фармације треба да обезбеди да информације потребне за безбедну употребу лека, укључујући и припрему и администрацију, буду доступне на месту на којем се налази пацијент, односно на месту где се врши реконституисање лекова.

Преглед употребе лекова при пријему, трансферу и отпусту пацијената

Уколико услови кадра и простора дозвољавају, магистар фармације треба да провери терапију са којом пацијент стиже у болницу, као и да да савет о правилној примени прописане терапије након изласка из болнице.

Током прегледа терапије при пријему, магистар фармације процењује следеће:

- 1) да ли је пацијент упознат са врстом и сврхом лекова које користи;
- 2) да ли је пацијент користи све прописане лекове или је самоиницијативно прекинуо употребу лека на рецепт;
- 3) да ли је пацијент следио препоручени режим дозирања и време примене;
- 4) да ли лекови који се користе имају значајне контраиндикације, интеракције или нежељене ефекте и сл.;
- 5) да ли пацијент има проблема или потешкоћа везаних за употребу лекова;
- 6) да ли је пацијент упознат са ризицима од нередовног узимања лекова или самоиницијативног прекида терапије;
- 7) које лекове без рецепта, дијететске производе и медицинска средства користи пацијент;
- 8) да ли су применом лекова постижани жељени исходи терапије.

Податке о лековима које пацијент користи током лечења као личну терапију, потребно је евидентирати у медицинску документацију пацијента. Уколико је примећено да терапија

није у складу са протоколом лечења, потребно је обавестити лекара и предложити корекцију. Такође, уколико је примећено да је нешто од предходне примене могло да доведе до потребе за хоспитализацијом, потребно је о томе обавестити лекара.

Приликом отпуста пацијента из болнице, потребно је указати пацијенту на значај правилне упоребе лекова и детаљно му објаснити како треба да користи лекове и препоручена медицинска средства.